A BIHARI REF. ESPERESI HIVATAL
Érkezett: 1928 dec. 15
Iktatószám: 851
Melléklet: —

A NAGYSZALONTAI REFORMÁTUS EGYHÁZMEGYE 1928 ÉVI OKTÓBER HÓ 25 NAPJÁN NAGYSZALONTÁN TARTOTT

KÖZGYÜLÉSÉNEK

JEGYZŐKÖNYVE

ÖSSZEÁLLITOTTA:

ARDAI ALADÁR
EGYHÁZMEGYEI LELKÉSZI FŐJEGYZŐ

A NAGYSZALONTAI REF. EGYHÁZMEGYE HIVATALOS KIADÁSA.

TIPOGRAFIA W E I S Z TINCA.

A NAGYSZALONTAI REFORMÁTUS EGYHÁZMEGYE 1928 ÉVI OKTÓBER HÓ 25 NAPJÁN NAGYSZALONTÁN TARTOTT

KÖZGYÜLÉSÉNEK

JEGYZŐKÖNYVE

ÖSSZEÁLLITOTTA :

ARDAI ALADÁR

EGYHÁZMEGYEI LELKÉSZI FŐJEGYZŐ

A NAGYSZALONTAI REF. EGYHÁZMEGYE HIVATALOS KIADÁSA.

TIPOGRAFIA W E I S Z TINCA.

A NAGYSZALONTAI REFORMÁTUS EGYHÁZMEGYE 1928 ÉVI OKTÓBER HÓ 25 NAPJÁN NAGYSZALONTÁN TARTOTT

KÖZGYŰLÉSÉNEK JEGYZŐKÖNYVE

Jelen voltak: Kassay Béla esperes és gróf Tisza Kálmán világi tanácsbiró (helyettes elnök) elnöklése mellett:

I. Tanácsbirák:

Lelkészi részről:	Világi részről
Böszörményi Lajos	gróf Tisza Kálmán
Fogarassy Bálint	Dr Hadházy Kálmán
Bottyán Pál	Miskolczy Jenő
Bokor Sándor	Dr Sarkady Dániel
Balogh Mátyás	Fráter Emil
Szakács Dénes	

II. Ügyész:

Dr Kapéry Béla.

III. Jegyzők:

Ardai Aladár és Kun Zoltán lelkészi, Dr Hadházy Kálmán és Rovács István világi részről.

IV. A Számvevőszéktől:

Rácz Gyula elnök, Juhász András előadó, Ardai Aladár, Bottyán Pál, Szűcs Antal, Kegyes István és Rovács István.

V. Lelkészek:

Ardai Aladár gyantai, Balogh Mátyás anti, Bokor Sándor feketegyarmati, Boros Gábor árpádi, Bottyán Pál erdőhegyi, Böszörményi Lajos és Dobi Árpád nagyszalontai, Fogarassy Bálint ágyai,

Igyártó Sándor bélzerindi, Juhász András várasfenesi, Kassay Béla tenkei, Kun zoltán pankotai, Nagy Dániel feketetóti, Nagy Zoltán belényesujlaki, Szabó József borossebesi, Szakács Dénes köröstárkányi, Szatmáry István magyarremetei, Szűcs Antal mezőbaji, Unghváry Gyula tamáshidai és Vass Jenő vadászi lelkészek.

VI. Tanitóképviselők :

Seress László és Mikó Pál.

VIII. Az egyházak világi képviselői :

Antról Tokai Ferenc gondnok, Ágyáról Hadi m. Sándor gondnok, Árpádról Tárnok János gondnok, Bajjról I. Szabó Sándor presbiter, Belényesujlakról L. Balogh József gondnok, Belénynssonkolyosról Petrikó Mihály gondnok. Borosjenőről Major László helyettes gondnok, Csermőről Szijjártó Szabó Antal gondnok, Erdőgyarakról Turi András gondnok, Erdőhegyről Kilin Sándor tanitó presbiter, Feketegyarmatról Lengyel Antal gondnok, Feketetótról Kovács János presbiter, Fenesről Miklós Mihály gondnok, Gyantáról Boros d. Lajos presbiter, Magyarcsékéről Mucsi István gondnok, Nagyszalontáról S. Gál Lajos gondnok, Tamásdáról Magyari Mihály gondnok, Tenkéről K. Orbán István gondnok, Vadászról Vékás János gondnok.

18. szám. A nagyszalontai ref. egyházmegye 1928 évi rendes őszi közgyülését október hó 25 napján Nagyszalontán a központi fiuiskola nagy termében tartotta meg. A XC zsoltár első versének eléneklése után esperes gondolatokban gazdag áhitatos imádsággal emelte a mulandó, hervadó földről amaz örökkévaló haza hervadhatatlan virágaira a lelkeket.

Esperesi megnyitó mindenekelőtt sajnálattal állapitja meg, hogy gondnok Ur Őméltósága betegsége miatt nem jelenhetett meg közgyülésünkön. A kettős elnökség szükségességéből folyólag felkéri gróf Tisza Kálmán legidősebb világi tanácsbiró urat, hogy a társelnöki széket foglalja el.

Örömmel emlékezik meg püspök urunk nagyváradi lelkészségének negyven éves évfordulójáról, mely alkalomból a kerületünk székhelyén rendezendő nagyszabásu jubiláris ünnepség nemcsak a váradi egyházközségnek, hanem az egész romániai reformátusságnak örömünnepe lesz. Bejelenti, hogy az október 28-iki ünnepségre a rendezőség egyházmegyénk elnökségét már meghivta s hogy azon

a gondnok ur betegségére s gróf Tisza Kálmán legidősebb világi tanácsbiró egyébb elfoglaltságára tekintettel az időrendben következő Dr Hadházy Kálmán világi tanácsbiró és főjegyző urral fogja egyházmegyénket képviselni.

Az általános helyzetről adva képet megnyugvással emliti, hogy az uj vallásügyi törvény egyházmegyénk területén eddig még nem éreztette bántó s egyházi életünket korlátozó hatását. A régi sebek azonban ma is megvannak és egyre jobban fájnak. Kerületünk törvényesen elismerve, püspökünk egyenjogusitva ma sincs. S az iskolai államsegély, melynek megnyerése nélkül iskoláink fenttartása — az egyre fokozódó követelésekre tekintettel — hovatovább lehetetlenné válik, még mindig az igéretek hihetetlenül gazdag világába tartozik. Boldogság lenne egyszer már átutazni ezt a nagyon megunt Eldorádót s jó lenne kikötni a valóság országának szegényebb, de biztosabb partjain. Hinnünk kell azonban, hogy az igéretekre egyszer itt is el kell következni a beteljesülésnek. Csüggednünk pedig addig sem szabad. További küzdelem, további áldozat vár ránk! Aki egyházának hü fia, az vállalja mind a kettőt. Össze kell fogni lelkészeknek, tanitóknak, presbitereknek, mindazoknak, akik az egyházat igazán szeretik. Itt, az egyházmegyei gyüléseken tanuljuk a kötelességteljesitést, itt ápoljuk a tüzet, amelyből mindenkinek vinni kell magával, hogy otthon is tudjon világitani, jeget olvasztani, jó példát adni, hogy mások is lássanak, átmelegedjenek és szép tettekre buzduljanak.

Ezek után esperes szeretettel köszöntvén az egyházmegyei közgyülés összes alkotó tagjait

a nagyszalontai ref. egyházmegye 1928 okt. 25 napjára Nagyszalontára összehivott rendes őszi közgyülését elnöktársa nevében is megnyitottnak nyilvánitja.

49. szám. Az egyházak világi képviselőit megbizóleveleik alapján az egyházközségek névsorrendjében

igazolja egyházmegyénk közgyülése.

50. szám. Szabó Zoltán egyh. m. gondnok, Bodnár Lajos cserméi, Turóczy Gyula magyarcsékei lelkész s a belényesi, borossebesi egyházak világi képviselői betegségük miatt, Mészáros Dániel világi tanácsbiró, Csécsi Imre aradi, Bugyi János erdőgyaraki, Kecskeméthy Kálmán belényessonkolyosi és Nánássy Dániel szentleányfalvai lelkész egyébb elfoglaltságuk miatt, végre a szentleányfalvai egyház világi képviselője az erre az utra előirányzott összegnek a ker. belmissiói konferencia alkalmával történt felhasználása

miatt nem jelenhettek meg közgyülésünkön. Nem jelentették be távolmaradásukat Wesmás Károly gyoroki lelkész s a bélzeréndi, körözstárkányi és a pankotai egyházak világi képviselői.

Egyházmegyénk közgyülése a bejelentett távolmaradásokat igazoltnak veszi. A többieknek a 62—1926 számu egyh. megyei határozat alapján az igazolásra 30 napi terminust. ad.

51. szám. A kiosztott és közkézen forgó tárgysorozatot egyházmegyénk közgyülése felolvasottnak tekinti s a tanácskozás rendjéül elfogadja azzal a módositással, hogy a 10-ik pont alatt a lelkészegyesület javaslatai, a 15-ik pont alatt pedig a mezőbajji és nagyzeréndi díjlevelek ügyei fognak tárgyaltatni.

52. szám. Tárgyaltatik a törvényszerü egyházlátogatásról szóló nyomtatásban megjelent s az egyh. m. közgyülés alkotótagjainak idején megküldött esperesi jelentés' (Lásd : Melléklet), mely a következőkkel egészittetik ki :

Magyarremetén a templomjavitásnak a hatóságok közbelépése miatt megakadt munkáját, — miután a **műemlékek bizottsága** a festmények restaurálására küldeni igért szakértőt többszöri sürgetés dacára sem küldötte ki, — a presbiterium folyamatba tétette, a vállalkozót azonban utasitotta, hogy az egy csoportban lévő felismerhető festményeket érintetlenül hagyja. A munka október végére befejezést nyer.

Ugyanitt tekintettel arra, hogy a Czeglédy Ferenc református vallásu állami tanitó' helyét a tanfelügyelőség női tanerővel töltötte be, a kántori teendőket ideiglenesen Balla János egyházgondnok látja el.

Borossebesen a felekezeti iskola megnyitását a közokt. miniszter püspök ur közbenjárása dacára sem engedélyezte.

Mezőbajj a tanitói lakás ujjáépitésére 1930-ig halasztást kér azon a cimen, hogy a Revizorátus a községet állami iskola és tanitói lakás épitésére kötelezte, melynek 650.000 lei költségét 1928 és 1929-ben kell a lakosságnak kifizetni Tekintettel, hogy az egyházközség egy a politikai községgel, ugyanazon vállakat két nagy teherrel terhelni lehetetlen. A régi lakást a presbitérium használható állapotba hozta.

Tenkeszéplak agrársérelme ügyében az egyh. ker. közgyülés 89—928 sz. a. a következő határozatot hozta : „Egyh. ker. közgyülés a rendeltetésére álló adatokból megállapitja, hogy a fiókegy-

ház lélekszáma meghaladja a 100-at, ezokból a mezei ingatlanok kisajátithatók jogszerüen nem voltak. Emiatt, továbbá amiatt, mert a bérben birt beépitett belső telek bérét az állam az egyházközségnek nem fizette, az ingatlant, bár a bérlet lejárt, vissza nem adta, amiatt, mert az üres belső teleknek értékében megfelelő más ingatlant kárpótlásként nem adott, panasszal él a vallás és szépmüvészeti s a földmüvelésügyi miniszter urakhoz, kérve, hogy e sérelmeket mielőbb orvosolni méltóztassanak s e határozatot támogatás végett megküldi az országos Magyar Pártnak is.

Utasitja egyben az egyházközség presbitériumát, hogy forduljon az egyházmegye ügyészéhez s az előkönyörgő lakás és iskola terem bérének megfizetése s az ingatlan visszaadása iránt inditson keresetet a román állam ellen."

Soós Jánosné szintei tanitónő 3000 lei missziói segélyt kér az egyh. kerületi közgyüléstől.

Egyházmegyénk közgyülése esperes jelentését a törvényszerü egyházlátogatásról általában tudomásul veszi és jóváhagyásával ellátja. Az intézkedéseket igénylő ügyekben a következőket határozza:

Ismételten elkötelezi az egyházközségek presbitériumai, hogy az egyházlátogatás alkalmával tartani rendelt gyüléseken lehetőleg teljes számban megjelenjenek. Az ezalkalommal mulasztásban talált **bélzerindi, csermői, tamáshidai és vadászi** egyházak presbitériumát komolyan meginti s a jövőben indoklatlanul távolmaradó presbiterek ellen a fegyelmi vizsgálatot elrendeli.

A tüzbiztositások korszerü reális rendezésére anyagi felelősség mellett elkötelezi az összes presbitériumokat. A vonatkozó határozatok mindenütt névszerinti szavazással hozandók, hogy szükség esetén az anyagi felelősség kérdése tisztázható legyen. A hátralékos egyházközségekből a presbiteriumok határozatait a lelkészi hivatalok december 15-ig az esperesi hivatalnak jelenteni tartoznak,

A kitünő tanitók és hitoktatók iránt elismerését fejezi ki egyházmegyénk közgyülése. Elismerését fejezi ki Wesmás Károly gyoroki lelkésznek is, azért az odaadó munkásságáért, hogy a tanitói állást anyagi lehetőség hijján betölteni nem tudott gyoroki iskolában a tanitást az egész éven át dicséretes buzgósággal és szép eredménnyel vezette s ezzel az iskola lentmaradását biztositotta.

Madarassy Károly mezőbajji tanitót az ének, **Csősz Ferenc** nagyzerindi tanitót az összes tárgyak tanitásában egyh. m. közgyülésünk fokozott buzgalomra figyelmezteti.

Erdélyi Gyula körözstárkányi, **Nagy Gyula** várasfenesi és **Masztiss János** belényesujlaki tanitókat tanitási eredményük elégtelensége miatt komolyan megrójja és utóljára figyelmezteti, hogy kötelességük további hanyagolását nem türi, nemzedékeket miattuk tönkre nem tesz s amennyiben a folyó iskolai évben tanitásuk eredményes nem lesz, állásaikból őket fegyelmi uton eltávolitja.

Megnyugvással veszi tudomásul, hogy az egyházközségek ügyvezetése mindenütt kifogástalan, a külömböző hivatali naplók, anya, fő és jegyzőkönyvek rendesen vezettetnek, könyvtárak, iktatók rendben s az alapok fedezetei megvannak s az egyházi épületek karbantartására a presbitériumok általában gondot forditanak.

Örömmel értesül, hogy a **vadászi** egyházközség a templomrenoválás munkáját befejezte s megujult templomát szép ünnepség keretében felavatta. Isten áldását kéri a megujult hajlékra s az áldozatos gyülekezetre. Az uj urasztalát ajándékozott Vass Jenő lelkésznek s az azt diszes és értékes takaróval ellátott vadászi asszonyoknak szép példaadásukért elismerését és köszönetét fejezi ki egyh. megyénk közgyülése.

Helyesléssel veszi tudomásul, hogy a **magyarremetei** egyház presbitériuma a templomjavitás munkáját ismét folyamatba tétette s az összefüggő képcsoportok érintetlenül hagyására a vállalkozót utasitotta.

Az **ágyai** egyházközség presbitériumát az elhanyagolt iskolák tatarozására, a **bélzerindit** a templom körülkeritésére, a **feketegyarmatit** a magtárnak a templomtól való elkülönitésére, temploma környékének rendbehozására s régebbi iskolájának korszerü berendezésére és külső renoválására, a **kisházait** az előkönyörgői lakás melléképületeinek rendbehozására és a **nagyszalontait** a Dr Szatmáryné és Kornya Juliánna tantermének világosabbá tételére egyh. m. közgyülésünk elkötelezi.

Az előző egyházmegyei határozatokat csak részben vagy egyáltalán nem teljesitő **nagyzerindi** egyház presbitériumát a lelkészlak és iskolák sorozatos renoválására,

a **szentleányfalvait** a még mindig gyenge állapotban lévő lelkészlak tokozatos továbbjavitására, a **tamáshidait** a templom és tanitói lakás renoválására a mulasztás miatti károkért anyagi és egyben fegyelmi felelősség terhe mellett ismételten szigoruan elkötelezi.

Mezőbajj presbitériumának a tanitói lakás ujjáépitésére az állami iskola folyamatban lévő épittetésére tekintettel 1930-ig halasztást ad azzal, hogy a jövő évben a költségvetés beterjesztendő, a rendkivüli teher mikénti kirovása megállapitandó s jóváhagyásra a felsőbb fórumok elé terjesztendő s azzal, hogy a régi lakás lakható állapotban tartására a presbitériumnak az uj lakás elkészültéig is gondja legyen.

Körözstárkány presbitériumát ezuttal is figyelmezteti, hogy a nagymérvű iskolai mulasztások csökkentése érdekében folytassa az iskoláztató szülők felvilágositásának munkáját annyival is inkább, mert a látogatottság hiánya könnyen az iskola bezáratásához vezethet.

Nagy Gyula várasfenesi tanitót, ki lelkészével szembeni tiszteletlen, engedetlen, konkolyhintő magaviseletével a gyülekezeti békességet Várasfenesen évek óta zavarja, nagyon komolyan figyelmezteti, hogy ujabb általa okozott békétlenség esetén a legszigorubb fegyelmi vizsgálat folytattatik le ellene.

Körözsjánosfalva presbitériumát, mely az egyház fenttartási alap tekintélyes részét a felsőbb hatóságok megkérdezése nélkül harangbeszerzésre forditotta s melyet tavaszi egyh. m. közgyülésünk 18 sz. határozatával az elköltött alaptványi összegnek három év alatti visszafizetésére kötelezett, e sulyos kötelezettség teljesitése alul egyh. m. közgyülésünk feloldja azzal, hogy az egyház minden nélkülözhető jövedelmét a megcsonkult alap gyarapitására forditsák s hogy a jövőben hatáskörük ilyetén tullépése nemcsak anyagi kártéritést, de fegyelmi vizsgálatot is von maga után.

Örömmel értesül, hogy a borosjenői missziói körben Liszkay Kálmán s. lelkész buzgólkodásával nemcsak megindult, de Bélben és Selénden már látható sikereket is ért el az egyházépitő munka.

Sajnálattal veszi tudomásul, hogy a **borossebesi felekezeti iskola** megnyitását a közokt. minisztérium Püspök

urunk közbenjárására sem engedélyezte, valamint, hogy az **anti iskolasérelem** a felsőbbhatósági közbelépés dacára ma is fentáll. A panaszok hivatalos felszinentartása mellett az egyházközségek lelkipásztorai minden lehető uton, módon próbálkozzanak meg a kedvező megoldást elérni, illetve biztositani.

A **tenkeszéplaki** presbitériumot utasitja, hogy addig is, — mig az egyházi munkába valaki beállitható. — a jelenleg lakatlan és gondozatlan előkönyörgői lakásba telepitsen be egy szegény egyháztagot, aki a lakást tisztántartsa s a mozgatható lakásalkatrészeket a lopástól megóvja.

Egyházmegyei közgyülésünk e minden vagyonából kiforgatott anyaegyházközségtől 9 km-re fekvő s kivétel nélkül vagyontalan vasuti munkásokból álló fókegyházközséget egy csekély igényü előkönyörgő beállitása céljából egyházkerületi közgyülésnek missziói segélyezésre ajánlja.

Az egyházközség agrársérelme ügyében hozott 89 – 1928 sz. egyh. ker. határozat alapján pedig felkéri Dr Bernáth Lajos egyházmegyei ügyészt, hogy az előkönyörgői lakás és iskolaterem bérének megfizetése s a jogtalanul kisajátitott 28 kath. hold 163 □-öl mezei ingatlan visszaadása iránt inditson keresetet a román állam ellen.

Az egyházkerületi közgyülés által missziói segélyben részesitett szintei leányegyház presbitériumát felhivja, hogy **Soós Jánosnét,** aki minden egyházi munkát nagy buzgósággal végez a gondjaira bizott filiában, az egyh. kerülettől nyert 6000 Lei missziói segélyből évenként 3000 Lei fizetés javitásban részesitse.

Hálás köszönetet mond a főtiszt és méltóságos Püspök urnak, hogy első **generális visitátiójának** utvonalába az aradzarándi egyházvidéket is felvette s igy főpásztori látogatásának gazdag áldásából egyházmegyénknek is juttatott. A mindenható Isten, aki mostani hosszu, fáradságos, sok lelki és testi erőt igénylő pásztori utján végigsegitette s aki a legnehezebb helyzetekben s a legvigasztalanabb körülmények között is ajkára adta a vigasztalásnak és bátoritásnak felemelő szavait, erősitse és őrizze meg sokáig, hogy nehéz felelősségteljes tisztében mindnyájunk előtt példaadólag forgolódhassék, főpásztori utját tovább folytathassa s

egyházmegyénk többi egyházközségeit is áldást és megujulásthozón meglátogathassa.

Az egyházmegyénk székhelyén szept. 13—16 napjain lefolyt **második belmissziói konferencia** rendezőire, ellátóira és magvető munkájára az Istennek gazdag áldását kéri egyházmegyénk közgyülése.

53. szám. Tárgyaltatik esperesnek az elnökileg elintézett ügyekről szóló következő jelentése :

Nagytiszteletü Egyházmegyei Közgyülés !

Egyházmegyénk 1928 április 12-én tartott közgyülése óta a következő fontosabb ügyeket intéztem el, melyeknek részint helybenhagyását, részint megerősitését kérem :

1., Április 28-án a szintei leányegyház 7—1928 sz. határozatát, mely szerint az egyházfenntartási alap 4415·53 L. tőkéjét az év végéig kölcsön veszi, jóváhagytam.

2., Május 3-ikán a szentleányfalvai presbyterium 36—1928 sz. határozatát, mely szerint a több, mint 32 év óta zárva volt ó temetőt a közbirtokosság tulajdonába visszabocsátja s az egyház vagyonleltárából törölni határozza : Dr Bernáth Lajos e. m. ügyész véleményezése alapján megerősitettem.

3., Junius 9-én a vadászi presbyterium azon határozatát, hogy templomát 103.000 L. költséggel renováltassa és meteor palával befedesse, megerősitettem.

4., Augusztus 2-án püspök ur kirendelése alapján Liszkay Kálmán végzett teológust a borosjenői egyházban a segédlelkészi szolgálatok végzésére felhatalmaztam.

5., September 28-án a körözstárkányi presbyterium 25—1928 sz. határozata alapján engedélyt adtam arra, hogy a **„portikus alap“ 2922 L.** és a **„harangalap“ 1831 L.** tőkéjét az iskolák felszerelésére fölhasználhassák, mivel az 1924 évben a templomrenoválást és 1926 évben a harangbeszerzést ez alapok nélkül a hivek áldozatkészségéből teljesitették, holott e célokra ez alapok felhasználhatók voltak.

6., Október 5-én a pankotai presbyterium 1928 szeptember 16-án hozott 4 sz. határozata alapján Török Sándor eddig feketegyarmati okleveles tanitót a pankotai kántortanitóságban ideiglenesen megerősitettem.

Kiváló tiszteletem kifejezésével vagyok

Tenke, 1928 október 12.

Kassay Béla
esperes.

Egyházmegyénk közgyülése esperes jelentését az elnökileg elintézett ügyekről általában tudomásul veszi s az abban foglalt intézkedéseket, mivel egyházi törvényeinkkel megegyeznek s a fentforgó körülmények azokat megokolják, egyenként is jóváhagyja és megerősiti a következőkben :

A presbiteriumok határozata alapján :

ad 1. A szintei leányegyház alapitványi kölcsönének jóváhagyására.

ad 3. A vadászi egyház templomrenováló munkájának engedélyezésére,

ad 5. A körözstárkányi egyház Portikus és Harang alapjának felhasználására és

ad 6. Török Sándor tanitónak a pankotai kántortanitóságban való ideiglenes megerősitésére vonatkozó intézkedését.

Presbiteri határozat és ügyészi véleményezés alapján :

ad 2. A szentleányfalvai egyház 32 év óta bezárt ótemetőjének a közbirtokosság birtokába való visszabocsátására vonatkozó intézkedését és végül

Püspöki kirendelés alapján :

ad 5. Liszkay Kálmán végzett teologust a borosjenői egyházban segéd lelkészi teendők végzésére felhatalmazó intézkedését.

54. szám. Esperes beterjeszti számadását a továbbitott pénzekről.

Egyházmegyénk közgyülése a szabályszerüen felszerelt és okmányolt számadást egyhangulag elfogadja, s esperes részére a szokásos felmentvényt megadja.

55. szám. Számvevőszék jelentése alapján :

a. Jóváhagyja egyházmegyei közgyülésünk az anti és borosjenői egyházak 1927 évi gondnoki, alapitványi termény és takarék-magtári számadásait s gondnokok részére a szokásos fenntartások mellett a felmentvényt megadja.

b. Számvevőszéki jelentés alapján jóváhagyja e m. közgyülésünk a nagyszalontai e. megye internátusának 1927—1928 évi számadását s pénztáros részére a szokásos felmentvényt megadja. A számadás szerint a 1927—1928 isk. évben bevétel volt 194.461 Lei, — kiadás 188.381·70 L. a pénztári maradvány tehát 6.079 L. 30 b. Egyszersmind megragadja e. m. közgyülésünk az alkalmat, — hogy

az önkéntes adományokkal — valamint az internátus vezetőségével szemben az adományokért egyrészt, — a gondos, lelkiismeretes és pedáns vezetésért másrészt — hálás köszönetét kifejezze. Ujból utasitja e. m. közgyülésünk az egyes egyházakat, — hogy e nemes rendeltetésü intézménynek fenntartására és jövőjének biztositására a költségvetésükbe is felveendő jelentékenyebb adományaikkal járulianak hozzá.

c, Számvevőszéki jelentés alapján :

Jóváhagyja e. m. közgyülésünk az egyházmegye internátusának az 1928—9 isk. évre szóló költségelőirányzatát.

Eszerint a bevétel : 220.479 Lei 30 b.
a kiadás : 215 400 Leit tenne ki.

a pénztári maradvány : —5 079 Lei 30 b. lenne.

d, Számvevőszék javaslatára :

Elhatározza e. m. közgyülésünk, hogy a jövőben azok az egyházak és lelkészek, ahonnan a számadások a törvényben előirt időben be nem érkeznek s a mulasztásra sem engedélyt nem nyertek, sem a mulasztást igazolni nem tudják 250—250 azaz összesen egyház és lelkész ötszáz Lei birsággal büntettessenek. Egyszersmind a gyoroki és kisnyégerfalvai egyházaknak 1927 évi számasaik beküldésére 1928 dec. 1-ig haladékot ad e. m. közgyülésünk s amennyiben az egyházak számadásai ez ujabb határidőre sem érkeznének be a számvevőszékhez, egyházzal és lelkésszel szemben alkalmazni fogja az itt megállapitott büntetéseket.

56. szám. Egyházmegyénk lelkészi karának 1928 év október hó 24-én tartott értekezletéből kifolyólag a következő javaslatokat terjeszti egyházmegyei közgyülésünk elé :

a, Tekintettel arra, hogy némi hanyagság észlelhető a lelkészi körök értekezletein az utóbbi időben a megjelenés tekintetében s mivel ez végzetes következménnyel járhat anyaszentegyházunk életére nézve, azt javasolja lelkészi értekezletünk egyházmegyei közgyülésünknek, hogy tegye becsületbeli kötelességévé valamennyi lelkésztársunknak a köri értekezleten való lelkiismeretes megjelenést. Az indokolatlanul távolmaradókat szólitsa fel a köri

elnök igazolásra. Ha 30 napon belül ezt nem teszi meg, jelentse be az esperesi hivatalnak. Az esperes szintén szólítsa fel 30 napon belül leendő igazolásra. Ha ennek sem lenne foganatja : a 200 lei rendbirságot rójja ki rá az esperes, a pénztáros pedig vonja le államsegélyéből.

Egyházmegyénk közgyülése az inditványt elfogadja. Felhivja az esperest és köri elnököket, hogy annak értelmében járjanak el.

b, A konfirmáció kérdésében értekezletünk fenntartani javasolja egyházmegyénk lelkészi karának korábban kifejezett véleményét. Azt nevezetesen, hogy a konfirmáció az iskola befejező évére (14 életév) essék. Előkészitését a lelkész az egész iskolai éven át eszközölje. Áldozócsütörtökön ünnepélyes keretek között történjék az meg, amikor is a konfirmált növendékek között biblia és emléklap osztandó ki. Alkalmas kézikönyv kiadásáról a kerület mielőbb gondoskodjék.

E feltételekhez azonban mereven ragaszkodni nem tartja célszerünek értekezletünk, főleg az időpont és korhatár tekintetében. Ezeket a lelkészi prudenciára és a helyi viszonyok okos tekintetbevételére bizza. Csupán egyet tart legeslegfontosabbnak ; azt nevezetesen, hogy egyetlen gyermek se maradjon konfirmácio nélkül. Lelki utravaló, egyházi áldás nélkül senki se lépjen ki az élet sikamlós utjára.

Egyházmegyénk közgyülése helyeslőleg fogadja el a lelkészi értekezlet javaslatát. A konfirmáció kérdésében kifejtett véleményét magáévá teszi és azt felterjeszteni rendeli a egyházkerületre.

c, Azzal a javaslattal fordul egyházmegyénk lelkészi értekezlete egyházmegyei közgyülésünk elé, irjon fel az egyházkerületre az iratterjesztés intenzivebbé tétele céljából. Különösen a traktatus füzeteket indittassa meg minél hamarabb. A Dr Ravasz László féle minden izében modern felfogásu, mégis orthodox hitü „Ágendás könyvet“ pedig szerezze be a parochiális könyvtárak részére.

Egyházmegyénk közgyülése helyeslőleg fogadja el a lelkészi értekezlet javaslatát és felterjeszteni rendeli az egyházkerületre.

d, Egyházkerületünknek Nagyszalontán f. évi szeptember hó 13—16 napjain megtartott belmissiói értekezletét illetőleg a következő észrevételeket kéri értekezletünk felterjeszteni az egyházkerületre.

1. Az ilyen értekezlet teljes müsora közöltessék le jóelőre a vezető napilapokban, és

2. Kevesebb tárgy tüzessék ki megvitatásra, de az mélyittessék el jobban.

3. Az előkészitő bizottságba az egyházmegyék missiói előadói is hivassanak be.

4. A papnék konferenciáján a papnék is hadd jussanak szóhoz.

Egyben pedig azt javasolja értekezletünk, bizzassék meg az esperes azzal, hogy romániai magyar református egyházunk mindennemü belmissiós összejövetelére küldjön ki alkalmas egyént a belmissiói bizottságból, hogy az az ott tapasztaltakról bő felvilágositást adjon értekezletünknek.

Közgyülésünk a javaslatokat elfogadja. Az értekezlet észrevételeit az egyházkerületi belmissiói értekezletről tanulság végett felterjeszteti az egyházkerületre. Az esperest pedig felhatalmazza alkalmas egyénnek az egyházmegyei pénztár terhére leendő kiküldésére a belmissiós összejövetelekre jelentéstétel kötelezettsége mellett

e, Bottyán Pál erdőhegyi lelkésztársunk azt inditványozta s inditványát értekezletünk elfogadás végett egyházmegyei közgyülésünk elé terjeszti, hogy az özvegyi kegyeleti fé'év alatt az azon körhöz tartozó lelkészek végezzék dijtalanul az istentiszteleteket, hogy ezáltal könnyitve legyen az özvegy nehéz sorsán. Ennek elrendezésével a köri elnököket bizza meg az esperes.

Közgyülésünk a humánus inditványt elfogadja és utasitja az esperest, hogy annak értelmében járjon el

f, Ugyancsak Botyán Pál inditványára azt javasolja értekezletünk egyházmegyénk közgyülésének, készittessen szabályrendeletet a lelkészi jövedelemnek az előd és utód között leendő igazságos megosztására vonatkozólag.

Egyházmegyénk közgyülése az inditványt elfogadja és a szabályrendelet elkészitésével Bottyán Pál inditványttevőt bizza meg, azzal az utasitással,

hogy más egyházmegyék már meglevő efajta szabályrendeletét is vegye figyelembe.

g, Kun Zoltán pankotai lelkésztársunk ama panaszát, hogy elemi iskolájuktól 6 németes nevü, de magyar nemzetiségü református vallásu növendéket az állami iskolai igazgató törvényellenesen áterőszakolt az állami iskolába, azzal a javaslattal terjeszti értekezletünk az egyházmegyei közgyülés elé, hogy e nagyfoku sérelmet terjessze fel orvoslás-keresés végett az egyházkerületre.

Egyházmegyénk közgyülése a pankotai állami elemi iskolaigazgatónak törvénytelen eljárását felekezetünkön esett nagy sérelemnek minősiti és orvoslást kér ellene az egyházkerület utján felettes hatóságától.

h, A tanitói fizetések rendezését illetőleg azt javasolja értekezletünk egyházmegyénk közgyülésének, irjon fel az egyházkerületre abból a célból, hogy minden egyházmegyében küldjön ki egy bizottságot, legalkalmasabban a tanügyi bizottságot, hogy az értékelje fel az összes tanitói jövedelmeket reális értékükben és tegyenek jelentést róla esperes utján az egyházkerületre. Ott, ahol az ekként felértékelt javadalmak nem érik el a törvényes minimumot, az iskola fenntartó egyház minden törvényes eszközzel kényszeritendő annak kipótlására.

Egyházmegyénk közgyülése a javaslatot elfogadja és olyan értelemben ir fel az egyházkerületre.

i, A belényesi lelkészi körből Bokor Sándor köri elnök eltávozván a kör értekezelete Juhász András várasfenesi lelkészt emelte az elnöki tisztségre. A hasonló okból megürült dékáni tisztségre pedig Nagy Zoltán belényesujlaki lelkészt ajánlja ugy a kör értekezlete, mint lelkészi értekezletünk a megválasztásra.

Közgyülésünk a Juhász András köri elnökké történt megválasztását örvendetesen veszi tudomásul s müködésére Isten áldását kéri. Nagy Zoltánt hasonló örömmel választja meg a belényesi kör dékánjává. Isten áldó segitségét kivánja az ő munkájára is.

57. szám. Csécsi Imre aradi lelkész a tavaszi egyhm. kgyülés 11. számu határozatának 13-ik pontja értelmében jelentést tesz az aradi ref. növendékeknek két hitoktató által való hitoktatásáról. Közli, hogy a sok iskola miatti beosztási nehézségek, valamint az iskolaigazgatók előzékenységének hiánya miatt a segédlelkész öt órával ad kevesebbet, a hitoktató kántor pedig egy órával többet, mint amennyit adni tartozik. A jelentés és a mellékelt két tanrend szerint minden iskola hitoktatása el van látva kielégitő eredménnyel. Ámbár, hogy az iskola vezetősége maga sincs megelégedve a hitoktatási állapotokkal, ez kitünik a jelentés ama záradékából, amely szerint egy két uj tanerő, sőt egy második segédlelkész beállitását tervezik. És erre szükség is van. Mert bár az aradi iskolák mindenikében megjelennek a hitoktatók, de például a római kathólikus főgimnáziumban, amelynek nyolc osztályába az aradi és vidéki ref. tankötelesek nagy percentje jár, csak két órát ad hetenként a hitoktató. Ami nem kielégitő. De igen kevés az óraszám a többi nagy létszámu közép és elemi iskolákban is. Ugy például Gáj külvárosban csak egyszer jelenik meg és csak egy órát ad hetenként a hitoktató. Pedig különösen az elemi iskolák hétosztályos rendszere mellett igazi tanitási eredményt ilyen kevés óraszámmal alig lehet elérni. S igy a hitoktatási állapotok egyházmegyénk e nagyfontosságu erősségében sok kivánni valót hagynak maguk után.

Egyházmegyei közgyülésünk jól ismeri azokat a nehézségeket, amelyekkel magyar ref. növendékeink oktatásánál megkell küzdenünk, mind amellett a nehéz idők nehéz viszonyai erőteljesebb áldozatokat kivánnak meg tőlünk. S miután nyilvánvaló, hogy az aradi egyházközség vezetősége törekszik is a hitoktatás hiányain segiteni, felhivja közgyülésünk a nevezett egyház presbiteriumát, hogy a hittanórák számának szaporitása és a növendékekkel való intenziv foglalkozás végett a kilátásba helyezett uj tanerők és a második segédlelkész beállitásáról gondoskodjék s intézkedéséről az egyházmegyei közgyülésnek tegyen jelentést. S amennyiben az ikolaigazgatók előzékenységének hiánya akadályozná a megfelelő órabeosztást, a felmerülő sérelmeket további intézkedés végett terjessze be az egyhm. közgyülésnek.

57. a., szám. Ismeretes dolog, hogy az állami elemi népiskolai oktatási törvény 56 §-a szerint az elemi iskolák hét osztályosak és ez a hét osztályos rendszer 1929 junius 24-ig mindenütt

bevezetendő a felekezeti iskolákban is. A törvény idézett paragrarafusának egyik pontja intézkedik a három felsőbb osztálynak egy egy szakirányban leendő oktatásáról is, amelyszerint: „E három osztály tanterve a vidékek természete, a lakosok foglalkozása s a gyermekek hajlamai szerint változni fog. A közoktatasügyi miniszter a földmivelésügyi, ipari és munkaügyi miniszterekkel egyetértve, négy tantervet fog kidolgozni és pedig egy gazdasági, egy ipari, egy kereskedelmi irányut és egy háztartási szakirányut leányok részére. Gyakorlati alkalmazásban azonban mindezen tantervek szenvedhetnek változást, a helyi viszonyokhoz s a lakosok foglalkozásához alkalmazhatók a tankerületi hatóságok inditványára s a miniszter jóváhagyásával."

Ezzel a törvényszakasszal kapcsolatosan egyházkerületünk 21—1928 számu közgyülési végzésével felhivta elemi iskoláink fenntartóit, hogy fenti szakcsoportok valamelyikét válasszák ki és iskoláikba vezessék be. Ehezképest egyházmegyénk iskolái közül a gazdasági szakot választotta Ágya, Ant, Árpád, B. Ujlak, Erdőgyarak, Erdőhegy, Feketegyarmat, Körözstárkány, Nagyzerind, Tamáshida, Tenke, Vadász, Fenes; az ipari szakot Belényes és Pankota. Nem tud berendezkedni egyik szakra sem Bélzerénd és Gyorok. Sőt az állam által elvétetett, illetve átadatott a három felsőosztály az államnak Kisnyégerfalván, Mezőbajjon és Nagyszalontán. A jelentésekből az is kitünik, hogy az állami törvény eme paragrafusa körül meglehetős homály uralkodik. Annyi azonban a fentnevezett törvényszakaszból is kitünik, hogy a szakcsoportok bevezetéséhez szükséges felszerelések és mühelyek berendezésére még nincs imperativ intézkedés az állami iskolákkal szemben sem, még kevésbé a felekezeti iskolákkal szemben, amelyek ilyen száz és százezres beruházásokra az államsegély hiánya és a földosztás mostohasága miatt is teljesen képtelenek. Ezek előrebocsátása mellett közgyülésünk határozata a következő:

> Egyházmegyei közgyülésünk létfontosságu kérdésnek tartja az elemi iskolák V—VI—VII osztályainak fennmaradását s igy olyan helyen is, ahol az államnak a kezébe került ez a három osztály, szorgalmazni kell ezeknek fokozatosan leendő visszaállitását és az érvényben levő tanterv szerinti elméleti tanitását. Az állami törvény 56 ik §-ában megjelölt három szakcsoport valamelyike még ott is bevezetendő, ahol ezt eddig a megfelelő létszám dacára is elmulasztották. És ott, ahol az iskolafenntartónak már megvan-

nak az anyagi eszközei a szakmühely felállitására, illetve az oktatáshoz szükséges eszközök beszerzésére, ezt fokozatosan, de minél gyorsabb tempóban tegyék meg, hogy ezáltal is eleget tehessünk az állami törvény feltétlen humánus, de sulyos terheket jelentő követelményeinek.

57. b., szám. A tavaszi egyhm. közgyülés 11 számu határozata értelmében több egyháznak jelenteni kellett volna a februári dékáni látogatások alkalmával észlelt hiányok pótlásáról. De erre vonatkozóan a jelentést beterjeszteni elmulasztották Belényes, Bélzerénd, Erdőhegy, Körözstárkány, Mezőbajj, Nagyszalonta, Nagyzerénd, Tamáshida és Várasfenes, amely mulasztásról arra lehet következtetni, hogy a hiányok pótlásáról ezek az egyházak nem is gondoskodtak.

Egyházmegyei közgyülésünk annak hangoztatásával, hogy az ilyen mulasztásokból igen nagy anyagi és kulturális károk származhatnak, nyomatékosan felhivja Belényes, Bélzerénd, Erdőhegy, Körözstárkány, Mezőbajj, Nagyszalonta, Nagyzerénd, Tamáshida és Várasfenes lelkészeit, hogy az 1928 tavaszi egyhm. közgyülés jegyzőkönyvének 11. számában emlitett hiányok pótlasára vonatkozóan haladéktalanul tegyenek jelentést az egyházmegye esperesének.

58. szám. A feketegyarmati egyház beterjeszti a lelkészválasztásra vonatkozó iratokat.

Egyházmegyénk közgyülése a feketegyermati lelkészválasztást, — mivel az E. T. II. t. c. 9 §-a alapján szabályszerüen lett megtartva, — jóváhagyja és Bokor Sándort a feketegyermati lelkészi állásban megerősiti.

59. szám. Az anti egyház beterjeszti a lelkészválasztásra vonatkozó iratokat.

Egyházmegyénk közgyülése az anti lelkészválasztást, — mivel az E. T. II. t. c. 9 §-a alapján szabályszerüen lett megtartva, — jóváhagyja és Balogh Mátyást az anti lelkészi állásban megerősiti.

60. szám. A gyantai ref. egyház beterjeszti az uj orgonavásárlásra vonatkozó megrendelő levelét, amely szerint az uj orgona 380.000 leibe kerül. — Beterjeszti az egyház presbytériumának és egyházközségi közgyülésének jegyzőkönyveit az orgona árának mikénti fedezéséről.

Egyházmegyénk közgyülése a gyantai ref. egyház presbytériumának 33—1928, továbbá a gyantai ref. egyház-

községnek 10—1923 sz. egybehangzó határozatát egyhangulag jóváhagyja, mivel a határozatok az E. T. I. t. c. 43 §-a alapján névszerinti szavazás mellett hozattak

A megállapitott adókulcsot jóváhagyja, amely szerint a szükségelt 270 000 Lei 150 Lei pár személy és birtoktételenként 30 Leies adókulcs mellett lesz kivetve. Az E. T. I. t. c. 15 §-a alapján további jóváhagyás végett az egyházkerületi közgyüléshez felterjeszteni rendeltetik.

61. szám. Olvastatott Balogh Mányás nagyzerindi lelkész díjlevél ügyében a királyhágómelléki ref. egyházkerület bíróságának, mint közigazgatási bíróságnak 117—1928 szám alatt hozott végzése, mellyel egyházmegyénk bíróságának, mint közigazgatási bíróságnak 41—1927 szám alatt hozott itéletét az E. T. V. t. cikkének 116 §-a 2 és 5 pontjai alapján feloldotta s az iratokat egyházmegyénk elnökségéhez visszaadni rendelte

Egyházmegyénk közgyülése egyhangu határozattal kimondotta, hogy ez ügyben hatáskörrel nem rendelkezik, miért is közigazgatási bírósági itélkezés végett az összes ügyiratokat egyházmegyénk bíróságához áttenni rendeli.

Ezen határozat abban leli indokát, hogy az E. T. I. cikkének 15 §. a. pontja felsőfoku elbirálásra az egyházmegyei közgyülés hatáskörébe meglévő állások javadalmának megváltoztatására, esetleg megszüntetésére irányuló presbiteri határozatokat utalja, a jelen esetben pedig az E. T. V. cikkének 32 §-a 5. 6. pontjaiban szabályozott olyan vitás ügyről van szó, melyben lelkész régi díjlevelének határain belül járandóságát szorgalmazza.

62. szám. Olvastatott Szűcs Antal lelkész és Madaras Károly kántortanitó mezőbajji lakos díjlevél ügyében a királyhágómelléki ref. egyházkerület bíróságának, mint közigazgatási bíróságnak 115—1928 szám alatt hozott végzése, mellyel egyházmegyénk bíróságának, mint közigazgatási bíróságnak 1928 évi 39 és 40. sz. alatt hozott itéletének az E. T. V. cikkének 116 §. 2 és 5 pontja alapján feloldotta s az ügyiratokat egyházmegyénk elnökségéhez visszaadni rendelte.

Egyházmegyé k közgyülése egyhangu határozattal kimondotta, hogy ez ügyben hatáskörrel nem rendelkezik, miért is közigazgatási bírósági itélkezés végett az összes ügyiratokat egyházmegyénk bíróságához áttenni rendeli.

Ezen határozat abban leli indokát, hogy az E. T. I. cikkének 15 §. e. pontja felső foku elbirálásra az egyházmegyei közgyülés hatáskörébe meglévő állások javadalmának megváltoztatására, esetleg megszüntetésére irányuló presbiteri határozatokat utalja, a jelen esetben pedig az E. T. V. cikkének 23 §. 5. 6. pontjaiban szabályozott olyan vitás ügyről van szó, melyben lelkész régi dijlevelének határain belül járandóságát szorgalmazza.

63. szám. Olvastatott az ágyai ref. presbitérium 1928 junius 14-én 25 sz. továbbá a szintei presbiterium 1928 április 9 napján 6 szám alatt hozott határozata, melyben az ágyai anyaegyház és a szintei fiókegyházban segédlelkészi állást szerveznek s annak dijlevelét is megállapitják, kérvén annak jóváhagyását.

Egyházmegyénk közgyülése egyhangu határozattal a megjelölt presbiteri határozatokat és az abban foglalt dijlevelet jóváhagyja s hasonló jóváhagyás végett azokat az egyházkerületi közgyüléshez felterjeszteni rendeli.

64. szám. Olvastatott a magyarcsékei presbiterium 1927 julius hó 24-én tartott gyülésében hozott azon határozata, melyben a magyarcsékei 738 számu telekkönyvi betétben 514—237 és 514—238 hrsz. alatt felvett összesen 2 hold 902 □-öl területü egyházi ingatlanokat Mucsi István magyarcsékei lakosnak 20.000 Lei vételár mellett eladni szándékoznak, mert az ingatlan minimális jövedelmet hoz s mert az egyház alapjainak adósa. Bemutattatott a vonatkozó adásvételi szerződés is.

Egyházmegyénk közgyülése egyhangu határozattal a bemutatott adásvételi szerződést jóváhagyja s jóváhagyási záradékkal való ellátással az elnökséget felhatalmazza kikötvén, hogy a vételárból 10.000 Lei „Templomi alap" cimen lesz gyümölcsözőleg elhelyezendő. Elrendeltetett az összes iratoknak hasonló jóváhagyás végett az egyházkerülethez való felterjesztése.

65. szám. Olvastatott a szentleányfalvai presbiterium 1928 augusztus 26-án 84 szám alatt hozott határozata, melyben uj adókulcs megállapitásával a közteherviselés módja megváltoztatott. Ezen kulcs szerint: párbér 30 Lei, félpárok megfelelő figyelembevéve. Fél portásház után 10 Lei. Töredék félnek veendő. Ha ház nincs a fél portán: 5 Lei. Házas egészporta után 15 Lei, ha nincs ház rajta 10 Lei. Töredék egésznek számit. Minden kat. holá után 4 Lei, 800 □-ölön alul félholdnak, azonfelül egész holdnak számit.

Az uj kiosztásu házhelyek és földek szintén adó alá esnek. Az anyaegyház területén lakó egyháztag szórványbeli földje után is fizet. Az anyaegyház területén földdel biró, de itt nem lakó református csak a föld után fizet, de párbért nem. Globál alá eső foglálkozás után 15 Lei fizetendő. A fuvar robotváltság változatlanul fenntartatott. Olvastattak a fenti határozat ellen Zabán István és társai által beadott felebbezés s az azt tárgyaló presbiteri gyülési jegyzőkönyv s a bemutatott uj adókivetés.

Egyházmegyénk közgyülése egyhangu határozattal az uj adókulcsot megállapitó presbiteri határozatot jóváhagyja s hasonló jóváhagyás végett egyházkerületünk közgyüléséhez felterjeszteni rendeli.

66. szám. *a*, Olvastatott az egyházker. közgyülésnek a püspök ur elemi iskolai jelentésére hozott 15 a,928 számu határozata, amely együttes lépés megtételére kéri fel az erdélyi reform. egyházker. elnökségét a közokt. Miniszter urnál abban az irányban, hogy a mi kerületünk főhatósága alá tartozó elemi iskolák igazoló iratainak elbirálását egyfolytában vegye tárgyalás alá a Consiliul Permanent, hogy a tárgyalásokon az egyházker. megbizottja szintén jelen lehessen ; — nyomatékosan és ismételten felhivja a tanitói kart arra, hogy iskoláink megtartásának nagy érdekei miatt törekedjék az állam nyelvét elsajátitani és az abból követelt vizsgát letenni ; — a tanévvégi vizsgálatok alkalmával előfordult sérelmeket a közokt. Miniszter urnál panasz tárgyává teszi s végül utasitja az összes kebelbeli elemi iskolai igazgatóságokat és iskolaszéki elnökségeket, hogy az elemi iskolai törvényben és ennek végrehajtási utasitásában előirt eljárásához a beiratások alkalmával pontosan alkalmazkodjanak és a formaságok betartására a gyermekeiket iskoláztató szülőket kellő időben figyelmeztessék.

Tudomásul szolgál.

b, Az egyházker. közgyülésnek a kulturadópénztár 1927 julius —december havi jelentésével kapcsolatos 67—928 számu határozata megállapitja, hogy az időközben történt befizetések és törlések leszámitásával a kulturadó és kulturtaxa követelése 1927 december 31-én 578.286 lei ; — a kulturadóbizottság javaslatára — a kulturadó már előzetesen megszüntettetvén — a kulturadóbizottságot már csak azért is megszünteti s a kulturtaxát mint egyházker. pénztár tartja nyilván és számolja el, mert a kerületi segélyosztó bizottság időközben megalakulván, az ujabb gyakorlat szerint minden segélyezés e bizottság hatáskörébe tartozik ; — a kulturtaxa

fizetését megtagadó egyházközségek ellen a törvényes eljárásra utasitja az illetékes espereseket ; végül a csávosi és gyoroki egyházak iskolájának fenttartása érdekében minden tőle telhetőt megtesz, utasitván a tanügyi, illetve a segélyosztó bizottságot, hogy e két egyházat a lehetőséghez képest a legmagasabb fenttartói segélyben részesitse.

Tudomásul szolgál.

c, Kiss Lajos egyházker. tanitóképviselő panaszára, hogy a legtöbb egyház nem hajtja végre a tanitói fizetési minimum megadására vonatkozó 129—927 sz. kerületi határozat 6 pontját s igy a tanitók kénytelenek a fizetés kiszolgáltatására egyházi biróságok segitségét igénybe venni, ami aztán a gyülekezet ellenszenvét váltja ki : egyházker. közgyülés 68—928 számu határozatában a minimális tanitói fizetés megadására ismételten szigoruan kötelezi az iskolafenttartókat s e határozat pontos végrehajtását az esperesek szigoru ellenőrzése alá helyezi. Olvastatott továbbá püspök urunknak e tárgyban az esperes urhoz intézett 4368—928 II sz. leirata amely közölvén a tanitói fizetés minimumát (falun 35.190 lei, városon 46 092 lei és lakás, vagy a megállapitott lakbér), továbbá indokolt és méltányolt esetekben egyes szegény és csekély teherbirásu egyházközségeknek kötelező igéret nélkül alkalom és lehetőség szerint könnyitést helyezvén kilátásba : a tanitói fizetések kimutatásszerü összeállitására s az áldozatkészség legvégső határáig jutott egyházközségek bejelentésére hivja fel Őt : — végül esperes ur mellékelten csatolja a püspök ur bekivánta kimutatást, amely szerint a falusi, illetőleg városi fizetési minimumnak alatta vannak : Ágya I. 2550, Ágya II. 2550, Belényes 15.277, Belényesujlak I. 5190, Belényesujlak II. 22.490, Bélzerind 6490, Erdőgyarak II. 3800, Erdőhegy I. 3810, Erdőhegy II. 13.394, Feketegyarmat I 2840, Feketegyarmat II. 7490, Körözstárkány I. 8500, Körözstárkány II. 12.230, Mezőbajj I. 8690, Mezőbajj II. 11.190, Nagyszalonta X. 16.092, Nagyzerénd II. 1543, Nagyzerénd III 18.940, Tamáshida 5900, Vadász I. 10.190, Vadász II. 10.190, Várasfenes I. 290 és Várasfenes II. 4590 lejjel.

Egyházmegyénk közgyülése véget akarván vetni annak a hallatlan állapotnak, hogy nehány s nem is szegény egyház presbiteriuma füle mellett elereszti az em. és ker. határozatokat s esze ágában sincs, hogy azokat végrehajtsa : most már utoljára és szigoruan kötelezi az iskolafenttartó egyházakat a tanitói fizetésminimumnak vagyoni

felelősség terhe mellett 1929 január 1-től való megadására. Ennek a határozatnak végrehajtását megelőzően minden presbiterium azonnal értékelje fel az összes természetben adott tanitói fizetéseket, a tanitó pedig nyilatkozzék, elfogadja-e az értékelést. A presbitérium értékelésének és a tanitók nyilatkozatainak felülvizsgálására Közgyülésünk bizottságot választ, amely számba veszi, hol van hija a tanitói fizetésnek s általában határoz minden differencia felett és azon egyházakat, melyben a kerület által megállapitott minimum igy sincs meg, kötelezi a különbözetnek megadására s költségvetésileg való biztositására. Ugyanez a bizottság állapitja meg azon egyházak névsorát is, melyek a püspök ur leirata értelmében segélyben részesitendők. E bizottság tagjai : az Esperes ur és a tanügyi bizottság.

d, Olvastatott az egyházker. közgyülés 11—928 számu határozata, amely arról értesit, hogy a csehszlovákiai reform. Konvent Szabó Endre állásából elmozditott, volt minaji lelkész lelkészi oklevelét érvénytelenitette.

Tudomásul szolgál.

e, Egyházmegyénknek a lelkészek kongruájából levonandó évi 5—6 ezer lejes hozzájárásból korszerü lelkészi és özvegyi nyugdij biztositása tárgyában 23 a/928 szám. alatt felterjesztett kérelmét az egyházker. közgyülés 40—928 sz. határozatával kiadta a nyugdijintézeti bizottságnak.

Tudomásul szolgál

f, Olvastatott az egyházker. közgyülés 44—928 számu határozata, amely az árpádi, erdőgyaraki és belényesujlaki presbiteri gyülések és vallásos összejövetelek csendőri korlátozásával s egyházmegyénknek erre 23 b 928 szám alatt fölterjesztett panaszával kapcsolatban kimondja, hogy : ismételten megkeresi a vallás és müvészeti miniszter urat reform. egyházunk gyülekezeti szabadságának biztositása ügyében ; egyuttal utasitja az egyházközségeket, hogy a gyülekezési szabadságot korlátozó minden sérelemről az esperesi hivatal utján a püspöki hivatalnak tegyenek jelentést. Végül Esperes ur e tárgyra tartozóan jelenti, hogy a kultur és belügymin urnak f. év október 17-én kelt s a püspöki hivatal által leküldött 641—928 számu rendelete értelmében az egyházak minden presbiteri gyülést, vallásos esti, énekkari és egyébb össze-

jöveteleket a helybeli világi hatóságoknak tudomásul vétel végett csupán bejelenteni tartoznak.

Tudomásul szolgál.

g, Egyházker. közgyülés a bihari egyházmegye fegyelmi bíróságának 57—928 szám alatt hozott s hozzá felterjesztett és felebbezés hiányában jogerőre emelkedett itéletét 14—928 számu határozatában jóváhagyván : Dr Gyenge János elmozditott volt nagyváradi segédlelkész lelkészi oklevelét érvénytelennek nyilvánitotta.

Tudomásul szolgál.

h, Egyházker. közgyülés egyházmegyénknek a kisnyégerfalvai anyaegyház affiliálására vonatkozó 33—928 számu felterjesztése alapján Kisnyégerfalva anyaegyházközségnek leányegyházközséggé való alakitását és Belényeshez való csatolását jóváhagyja.

Tudomásul szolgál.

i, Szondi Géza kisperegi lelkész kongrualevonási panaszával kapcsolatban egyházker. közgyülés 106—928 számu határozatával kimondja, hogy felmentést csak azok a lelkészek nyerhetnek, akik az esperesi igazolást a püspöki hivatalban minden év december 8-ig mutatják be ; felhatalmazza továbbá az esperesi hivatalokat, hogy azokkal szemben a kik az egyházi felsőbb hatóságok rendelkezései ellen az állami hatóságokhoz folyamodnak, a fegyelmi eljárást megindítsák,

Tudomásul szolgál.

k, Egyházker. közgyülés 8—928 számu határozata egész terjedelmében közölve a kultur és szépmüvészeti Miniszternek a vallásos társulatok (szekták) működésére vonatkozó határozatát, utasitja a lelkészi hivatalokat, hogy annak rendelkezéseihez alkalmazkodjanak s a szektáknak prozeliták szerzésére irányuló s tiltott működését minden egyes esetben külön jelentsék az esperesi hivatalok utján a püspöki hivatalnak.

Tudomásul szolgál.

l, Az uj kultusztörvény életbeléptetésével kapcsolatban addig is, mig annak végrehajtási utasitása megjelenik, egyházker. közgyülés a 9—928 számu határozatban olvasható hat nagyon fontos pontozatba foglalja össze a lelkészek tennivalóját.

Tudomásul szolgál.

m, Egyházker. közgyülés a nagybányai egyházmegye felterjesztésére 69—928 számu határozatában kimondja, hogy 147—926 sz. határozatát hatályon kivül helyezve a közalapi járulékokat az E. T. 10 tc-ének érvényben lételéig a régi gyakorlat szerint az

em-i közalapi bizottságokkal kezelteti. Felhivja ennek alapján az egyházmegyéket, hogy alakitsák meg a közalapi bizottságot, amely az 1929 évtől a járulékokat előirja, elszámolja és felterjeszti az egyházker. pénztárába. A szükséges nyomtatványoknak elkészittetésére s az em.-i bizottságokhoz leendő leküldésére a Püspök urat kéri fel.

Egyházmegyénk közgyülése a fenti egyházker. határozat utasitása alapján megalakitja az em.-i közalapi bizottságot, tagjaiul megválasztván: Esperes urat, a szalontai két lelkészt, a Nagyszalontán lakó tanácsbirákat és dr Kapéry Béla em. ügyészt.

n, Olvastatott az egyházker. közgyülés 76—928 számu határozata, amely szerint a kerületünkbeli theologusok — konferenciájuk határozata alapján — felajánlják szolgálataikat a nagy szünidőben a szórványok gondozására s e munkálatokért csak az élelmezési, lakás és utazási költségek fedezését kérik. Minthogy a kerület anyagi tőkével ilyen redukált igény kielégitésére sem rendelkezik, neveik és cimük megküldésével a missiói, sőt általában a lelkészek figyelmébe ajánlja őket.

Tudomásul szolgál.

o, Egyházker. közgyülés véget akarván vetni annak a lehetetlen állapotnak, hogy a konfirmáció a különböző egyházakban különböző időkben, szinte ötletszerüen történik, a kivételt képező egyházakat a 160—927 sz. ker. határozathoz való alkalmazkodásra hivja fel.

Tudomásul szolgál.

p, Az egyházker. közgyülés a belmissziói előadó által bemutatott vasárnapi iskolai és bibliaköri jelentőivek összesitése kapcsán 81—928 szám alatt elhatározza, hogy az akadályok elháritására és a belmissziói munka eredményesebbé tételére minden lehetőt elkövet, — a vasárnapi iskolák és bibliakörök szabadon müködése s helyiség hiányában az állami iskola tantermének átengedése érdekében felterjesztést intéz a közokt. minisztériumhoz, — a közönyösség és ellenszenv leküzdésére, — a lelkészeket kitartó munkával elért eredmények felmutatására, elhatározza továbbá, hogy iratterjesztésébe felveszi és lehetőleg olcsón bocsátja a vasárnapi iskolák rendelkezésére a szükséges szemléltető s megkedveltető képeket, — iratokat, — felhivja a vasárnapi iskolák vezetőit „Az én kicsinyeim:“ c. lap terjesztésére, — végül a kerületi belmissziói lelkészi állást anyagi erők hiányában nem tudván még meg-

szervezni, az em.-i belmissziós előadókat bizza meg e munka irányitásával, — mindenek fölött pedig utasitja a lelkészeket a vasárnapi iskoláknak és bibliaköröknek minden egyházban való megszervezésére és teljes kiépitésére.

Tudomásul szolgál.

67. szám. Feketetót és Szentleányfalva egyházak presbiteriumai presbiteri jegyzőkönyvi kivonatot terjesztenek fel, amelyben az E. Törv. II. tc. 5 §-ában biztositott joguknál fogva egyhangulag, illetőleg névszerinti szavazás utján szótöbbséggel beleegyeznek abba, hogy Nagy Dániel feketetóti és Nánássy Dániel szentleányfalvai lelkészek állásaikat a köztük Tenkén 1928 szeptember 25-én tanuk előtt létrejött s mellékletként idecsatolt „Kölcsönös Egyezség“ alapján el, — vagyis visszacserélhessék. A csere érvényességéhez lelkészek és presbiteriumok az egyházmegyei közgyülés engedélyét kérik.

Egyházmegyei közgyülésünk az E. Törv. II tc. 5 §-ának figyelembevételével a „Kölcsönös Egyezség“ és az illetékes presbiteriumok hozzájárulása alapján a Nagy Dániel most feketetóti és Nánássy Dániel most szentleányfalvai lelkészek között létrejött lelkészi cserét engedélyezi és jóváhagyja ; az állásaikat elcserélt lelkészeknek uj, illetőleg eredeti állomásukban Isten megáldotta eredményes munkálkodást, a két eddig nyugtalankodó gyülekezetnek pedig lélekben való csendességet s hitben való növekedést kiván.

68. szám. Olvastatott Csermő anyaegyház presbitériumának jegyzőkönyvi kivonata, amelyben a presbiterek számának nyolcról hatra való leszállitását egyhangulag kimondván, a határozat egyházmegyei jóváhagyását kéri.

Egyházmegyénk közgyülése elfogadván azt az indokolást, hogy a csekély népességü egyház vezetésére hattagu presbiterium is elégséges s hogy szükség esetén nincsenek a presbiterium üres helyeinek betöltésére alkalmas egyháztagok : a kérelmet teljesiti s a nyolctagu presbitériumnak két tag kisorsolása utján hattagura való leszállitását jóváhagyja.

69. szám. Tekintettel arra, hogy a nagyváradi egyházközség a Leánynevelő Intézet tulajdonjogával együtt annak mindennemü teherkötelezettségét is átvette, az egyházmegyénk által megelőzőleg adósságtörlesztés céljára tett befizetések visszatéritése cimén folyó év julius hó 13-án 16.880 Lei (12.887 Lei tőke +

3993 Lei kamat) folyt be egyházmegyénk közpénztárába. E váratlanul jött összegből 14.000 Leit esperes urunk az egyh. m. közgyülés utólagos jóváhagyásának reményében hasznos és szükséges beruházásra forditott, amikor az elhasznált irógép helyett egy uj, Underwood typusu irógépet vásárolt, a régi, kiszolgált, de kevesebb munkára még mindig használható gépet pedig a főjegyzői hivatal használatába engedte át.

Egyházmegyei közgyülésünk esperes bejelentését tudomásul veszi s tett intézkedését egyhangulag jóváhagyja.

70. szám. Ezen egyházmegyei közgyülési jegyzőkönyv hitelesitésével

egyházmegyénk közgyülése esperes elnöklete mellett az egyh. m. közgyülésnek Nagyszalontán lakó tagjait bizza meg.

Miután a tárgyalásra kitüzött összes ügyek elintézést nyertek: Kassay Béla esperes a nagyszalontai Ref. Egyházmegye 1928 okt. 25-ik napján Nagyszalontán megtartott gyülését bezárta.

A 48—54 és 69, 70 számokat jegyzette Ardai Aladár lelkészi főjegyző.

A 61—65, 71, 72 számokat jegyzette Dr Hadházy Kálmán világi főjegyző.

A 66—68 számokat jegyzette Kun Zoltán lelkészi aljegyző.

Az 54, 58—60, 73—75 számokat jegyzette Rovács István világi aljegyző.

Az 55 számot jegyzette Juhász András számvevőszéki előadó.

Az 57 számot jegyzette Nagy Zoltán tanügyi előadó.

Az 56 számot jegyzette Bokor Sándor lelkészértekezleti előadó.

Bírósági ügyek.

71. szám. Tárgyalás alá vétetett Szűcs Antal mezőbajji lelkész és Madaras Károly mezőbajji tanitó fizetéskiszolgáltatási ügye, melyben egyházmegyei bíróságunk a 39—1928, illetve 40—1928 számok alatt már itélkezett, mely itéleteket az egyházkerületi bíróság 115—1928 számu végzésével feloldott s pótlás és ujabb tárgyalás végett egyházmegyénknek visszaküldött.

Egyházmegyei bíróságunk a következőképen itélt:

Az egyházmegyei bíróság, miután egyházmegyei közgyülésünk 1928 október 25-én 62 szám alatt hozott határozatával kimondotta, hogy az egyházkerületi bíróság, mint közigazgatási bíróság ez ügyben kelt fenti számu feloldó végzése dacára magát az ügy eldöntésére hatáskörrel bírónak nem találta, hatáskörét ez ügynek eldöntésére ujból megállapitotta s kötelezte a mezőbajji ref. egyházat, hogy 1928 január 1-től kezdve Szűcs Antal lelkész részére 3000 liter buzát, 1000 liter zabot, 1000 liter szemes tengerit, 5 öl tüzifát házhoz szállitva természetben, továbbá 153 Lei készpénzt évenként a szokásos határidőkben végrehajtás terhével szolgáltassa ki, kimondván, hogy ezen itélet joghatálya mindaddig tart, mig a lelkész az államtól a jelenlegi segélyt élvezi.

Kötelezi egyben a nevezett egyházat arra is, hogy Madaras Károly tanitó részére 24.000 Lei készpénzt 2 öl tüzifát házhoz szállitva ugyancsak 1928 január 1-től kezdve a szokásos határidőkben végrehajtás terhe mellett szolgáltassa ki.

Kimondja, az egyházmegyei bíróság azt is, hogy mindkét panaszosnak fentáll az itt megszabott szolgáltatásokon felül dijleveleikben megszabott lakás, föld és stóla járandósága.

Ezen itéletek végrehajtásáért az egyházmegyei bíróság a mezőbajji egyház presbitereit saját személyükben is felelőssé teszi.

72 szám Tárgyalás alá vétetett Balogh Mátyás nagyzeréndi lelkésznek a nagyzeréndi ref. egyház ellen fizetés kiszolgáltatása iránt inditott ügye, melyben egyházmegyei bíróságunk 41—1928 szám alatt már itélkezett, mely itéletet az egyházkerületi bíróság 117—1928 számu végzésével feloldott s az ügyet határozat hozatal végett egyházmegyei közgyülésünkhöz visszaküldte.

Egyházmegyei közgyülésünk 1928 október 25-én tartott közgyülésében 61 szám alatt egyhangu határozattal kimondotta, hogy ez ügyben hatáskörrel nem rendelkezik és az összes ügyiratokat közigazgatási bírósági itélkezés végett bíróságunkhoz áttette.

Egyházmegyei bíróságunk a következőképen itélt :

> Az egyházmegyei bíróság, miután egyházmegyei közgyülésünk a mai napon 61 szám alatt hozott határozatával kimondotta, hogy az egyházkerületi bíróság, mint közigazgatási bíróság ez ügyben kelt fenti számu feloldó végzése dacára magát az ügy eldöntésére hatáskörrel birónak nem tarja, hatáskörét ez ügy eldöntésére ujból megállapitotta s kötelezte a nagyzeréndi ref. egyházat, hogy 1928 január 1-től a lelkész részére 1.000 Lei készpénzt, 2.000 liter buzát, 100 métermázsa tüzifát beszállitva, 2 000 liter zabot természetben a szokásos határidőkben szolgáltasson ki végrehajtás terhe mellett, érvényben hagyván a lelkészi dijlevélben gyökerező és a mindenkori lelkészt megillető lakás, kert és föld használatát, valamint stólából álló járandóságát.
>
> Ezen itélet joghatályos, mig a lelkész az államtól a jelenlegi fizetés kiegészitését élvezi.
>
> Ezen itélet végrehajtásáért az egyházmegyei bíróság a nagyzeréndi egyház presbitereit saját személyükben is felelőssé teszi.

73. szám. A nagyszalontai ref. egyházmegye bíróságának időszaki tanácsa, mint fegyelmi bíróság B. Orbán Károly tenkei lakos által K. Orbán Isvtán tenkei gondnok ellen inditott fegyelmi ügyben akképen itélt, hogy K. Orbán István tenkei gondnokot az ellene emelt vádak

alól felmenti és B. Orbán Károly panaszost 445 Lei perköltségnek 15 nap alatti megfizetésére kötelezi.

74 szám. A nagyszalontai ref. egyházmegye bírósága, mint közigazgatási bíróság Movik Gyula anti tanitónak özvegy Bagdi Jánosné ellen emelt panasza ügyében akképen itélt, hogy özvegy Bagdi Jánosné anti ref. lelkész özvegyét kötelezi, hogy Movik Gyula anti tanitónak hat hónapi kegyeleti időre a lelkészi szolgálatok végzéséért 4500 Leit fizessen ki.

75. szám. A nagyszalontai ref. egyházmegye bírósága, mint fegyelmi bíróság Erdélyi Gyula körözstárkányi tanitó fegyelmi ügyében akképen itélt, hogy Erdélyi Gyula körözstárkányi tanitót az E. T. V. t. c. 31 §. 1. 2 pontjába ütköző fegyelmi vétségben vétkesnek mondja ki és őt az E. T. V. t. c. 35 § c pontja alapján 500 Lei pénzbirságnak 15 alatti megfizetésére itéli.

Tartalomjegyzék.

	Jegyzette :
48. Esperes imája. Gyülés megnyitása.	Ardai
49. Az egyházak világi képviselőinek igazolása.	„
50. Jelentés a meg nem jelent tagokról.	„
51. Tárgysorozat megállapitása.	„
52. Esperes jelentése a törvényszerü egyházlátogatásról.	„
53. Esperes jelentése az elnökileg elintézett ügyekről.	„
54. Esperes jelentése a továbbitott pénzekről.	Rovács
55. Számvevőszék jelentése.	Juhász
56. A lelkészegyesület javaslatai.	Bokor
57. Mult gyülés tanügyi meghagyásaira jelentés.	Nagy Z.
58. Feketegyarmati lelkészválasztás.	Rovács
59 Anti lelkészválasztás.	„
60. Gyantai orgonakészitési szerződés.	„
61. Nagyzeréndi dijlevél.	Dr Hadházy
62. Mezőbajji dijlevelek.	„
63. Ágyai (szintei) segédlelkészi állás szervezése	„
64. Magyarcsékei földeladás.	„
66. Egyházkerületi határozatok.	Kun Z.
67. Nánássy Dániel és Nagy Dániel lelkészek cseréje.	„
68. Csermő presbiterei számát leszállitani kéri.	„
69. Nagyváradi tanitóképző kölcsönének visszatéritése.	Ardai
70. Jegyzőkönyvhitelesitők kiküldése.	„

Birósági ügyek.

	Jegyzette :
71. Szűcs Antal mezőbajji lelkész és Madaras Károly „ tanitó dijlevélügye.	Dr Hadházy
72. Nagyzeréndi lelkész dijlevélügye.	„
73. K. Orbán István tenkei gondnok fegyelmi ügye.	Rovács
74. Movik Gyula anti tanitó panasza özv. Bagdiné ellen.	„
75. Erdélyi Gyula. körözstárkányi tanitó fegyelmi ügye.	„

ESPERESI JELENTÉS

A NAGYSZALONTAI EGYHÁZMEGYE 1928 ÉVI TÖRVÉNYSZERŰ EGYHÁZLÁTOGATÁSÁRÓL.

A nagyszalontai egyházmegye 8—1928 számu határozata értelmében az e. m. közgyülés alkotó tagjai közt körözi és az e. m. közgyülésre beterjeszti

KASSAY BÉLA
esperes.

Nagytiszteletü Egyházmegyei Közgyülés !

A folyó évben teljesitett törvényszerü egyházlátogatásról szóló jelentésemet a következőkben van szerencsém előterjeszteni :

A nagyszalontai, körözstárkányi, kisnyégerfalvai, belényesi, magyarremetei, várasfenesi, belényessonkolyosi és kisnyégerfalvai egyházakban Ardai Aladár főjegyzővel, a belényesujlaki egyházban Kecskeméthy Kálmán lelkésztársammal, a magyarcsékei egyházban Nagy Zoltán tanügyi előadóval és az erdőhegyi egyházban magam személyesen végeztem az egyházlátogatást. Az anti, mezőbajji, erdőgyaraki, árpádi, feketetóti, tenkei, gyantai, kisházai és tenkeszéplaki egyházakban Fogarassy Bálint tanácsbiró és Kun Zoltán aljegyző, a borosjenői, cserműi, pankotai egyházakban Bottyán Pál tanácsbiró, az aradi, borossebesi, gyoroki és szentleányfalvai egyházakban Balogh Mátyás tanácsbiró, a feketegyarmati, nagyzeréndi, tamáshidai, bélzeréndi, vadászi, ágyai és szintei egyházakban Bokor Sándor tanácsbiró és Nagy Zoltán tanügyi előadó végezték azt felkérésem folytán.

Az egyházlátogatást teljesitő küldöttségek nemcsak az iskolákat és az egyházi hivatalos ügyvitelt vizsgálták meg, hanem minden egyházban presbyteri gyülést tartván hangsulyozták, hogy az ily gyüléseken minden presbyternek hivatalából folyó kötelessége megjelenni ; ezért az indoklatlanul távolmaradt presbytereket megrótták s kilátásba helyezték, hogy a jövőben is kötelességmulasztó presbyterek ellen fegyelmi eljárás meg fog indittatni. A legtöbb egyházban elég szép számmal jelentek meg a presbyterek, csak Csermőn, Bélzerénden, Tamáshidán és Vadászon volt bántóan csekély az egyházlátogatás iránti érdeklődés.

Az egyházkerületi közgyülés 116/1927 sz. 6-ik pontban foglalt határozata s ennek folytán egyházmegyei közgyülésünk 25/1928 sz. határozatának 6 pontja alapján mindenütt vizsgálat tárgyává tettük, hogy az egyházi épületek kellő értékben vannak-é tüzbiztositás alá felvéve? Felvilágositottuk a presbytériumokat, milyen jóvátehetetlen kár érheti az egyházakat, ha reális érték alatt és helytelenül biztositják épületeiket ; kötelességükké tettük, hogy a biztositási kötvényeket vizsgálják meg s ha arról győződnek meg, hogy a biztositási összeg mélyen alatta marad a reális értéknek : azt anyagi felelősségük tudatában emeljék föl és a lelkészeket felhivtuk, hogy ahol a presbytérium nem hajlandó az alacsony biz-

tositási összeget felemelni, a határozathozatalnál az anyagi felelősség megállapithatása végett névszerinti szavazással hozassák meg az ide vonatkozó határozatot. Már az egyházlátogató küldöttség jelenlétében meghozták felemelő vagy megnyugtató határozataikat az anti, árpádi, borossebesi, erdőgyaraki, feketetóti, gyoroki, mezőbajji, pankotai és szentleányfalvai presbyteriumok, azóta jelentették a biztositási összeg felemelését Gyanta és Tenke, nemleges jelentést küldött Belényessonkolyos és Belényesujlak ; nem jelentett Ágya, Szinte, Arad, Belényes, Bélzerénd, Borosjenő, Csermő, Erdőhegy, Feketegyarmat, Kisháza, Körösjánosfalva, Körözstárkány, Kisnyégerfalva, Magyarcséke, Magyarremete, Nagyszalonta, Nagyzerénd, Tamáshida, Vadász és Várasfenes.

Az iskolákat és az állami iskolákban teljesitett vallástanitást mindenütt megvizsgáltuk s annak eredményeként van szerencsém jelenteni. hogy kitünő tanitók : Árpádon Koós János, Erdőhegyen Kilin Sándor és Faragó Jolán, Nagyszalontán Szentessy Elek, Mikó Pál, dr. Szathmáry Istvánné és Kornya Juliánna, Mezőbajjon Nagyné Kiss Juliánna, Tamáshidán Kiss Ferenc, Tenkén Báthory Julia.

Vallástanitást kiváló eredménnyel végezték : Borossebesben Szabó József, Csegődön Bugyi János, Gyantán Ardai Aladár, Magyarremetén Szathmáry István, Nagyzerénden Csőszné Gajzágó Irma, Körözsjánosfalván Tóth Lajos, Szentleányfalván Nánássy Dániel és a belényesi felekezeti iskolában Bokor Sándor. Kiemelendő és elismerésre méltó V. Wesmás Károly gyoroki lelkész azon odaadó, önzetlen munkássága, hogy-miután kis egyháza anyagi erőinek fogyatékossága miatt képtelen volt a tanitói állást betölteni, az egész iskolai éven át a legnagyobb buzgósággal vezette az iskolát s minden tárgyból szép eredményt mutatott fel.

Eredménytelen tanitást végeztek : Körözstárkányban Erdélyi Gyula, Várasfenesen Nagy Gyula, Belényesujlakon Masztiss János. Mindenik tanitót figyelmeztettük, hogy kötelességeinek tovább elhanyagolása esetén fegyelmi eljárás alá vonatnak.

A lelkészek által az év elején kitöltött egyházlátogatási jegyzőkönyvek adatait megvizsgáltuk, azoknak alapján a szükséges figyelmeztetéseket megtettük. Miután ezen jegyzőkönyvek adatainak összesitő jelentését már a tavaszi közgyülésen előterjesztettem, most a küldöttségek álta felvett jegyzőkönyvek alapján örvendetes tényként jelenthetem, hogy a gondnoki naplók és számadási főkönyvek mindenütt helyesen vezettetnek, az alapok fedezetei megvannak,

az anyakönyvek és jegyzőkönyvek rendesen vezettetnek, a lelkészi könyvtárak és iktatók rendben vannak és az egyházi épületek a külön felemlitett egyházak kivételével mindenütt jó karban vannak; egyszersmind a küldöttségek jelentéseiből a következő fontosabb s részben hatósági intézkedést igénylő ügyeket van szerencsém kiemelni:

Nagyszalonta 10 iskolájából 4 kitünő, 6 jó. A dr. Szathmáry Istvánné és Kornya Juliánna iskoláinak világosabbá tételére felhivatott a presbyterium figyelme

Körözstárkányban Biró Gyulai János presbyternek 100,000 L. adományáért az egyházmegye nevében köszönetet mondott a küldöttség. Az iskolai mulasztás sok, felhivtuk a presbyteriumut a szülék felvilágositására, hogy ha gyermekeiket elvonják a tanulástól, helyrehozhatatlan kárt okoznak azoknak. Erdélyi Gyula iskolája elégtelen és tanitó magaviselete is kifogás alá esik. Kovács Irén, ki azóta lemondott állásáról, szabadságon volt a vizsgálat idején; tanitási eredmény megfelelő.

Magyarremetén a templomjavitás még mindig nincs befejezve. Lelkész jelentése szerint püspök ur legutóbb arról értesitette, hogy a miniszterium a képek restaurálására szakértő festőt fog kiküldeni, aki a szükséges javitásokat elvégzi s akinek ellátási és egyébb költségeit az állampénztár fogja viselni. A vallás és énektanitást Szathmáry István lelkész végezte kiváló eredménnyel.

Várasfenesen az e. m. közgyülés 16—1928 sz. határozatának 3-ik pontjában nyert megbizás folytán a presbyteri gyülésben vizsgálat tárgyává tettük a lelkész, presbyterium és Nagy Gyula tanitó közötti békétlenséget. Lelkész és presbyterium előadása és Nagy Gyula kihallgatása után meggyőződtem arról, hogy a folyton megujuló viszály oka Nagy Gyula tanitó, kit lelkészével és presbyteriummal szemben több engedelmességre, tiszteletadásra, általában őszintébb békességkeresésre intettem, de egyszersmind figyelmeztettem, hogy ujabb, általa okozott békétlenség esetén fegyelmi eljárást inditok ellene. Makay Ilona iskolája jó; Nagy Gyula iskolája elégtelen eredményt mutatott fel.

Kisnyégerfalván Vidits János előkönyörgő tanitó vezeti a IV osztályu elemi iskolát megfelelő eredményel.

Belényesen ugy a felekezeti, mint a középiskolákban a vallástant Bokor Sándor lelkész tanitotta kiváló eredménnyel.

Belényessonkolyoson a presbyterium egyhangulag kinyilat-

koztatta, hogy nem tud belenyugodni e. m. bíróságunk 45—1928 sz. itéletébe, mely Fenesi Mihályt és Istvánt presbyteri tisztükbe visszahelyezi, mivel bizonyosan tudja, hogy nevezetteknek a presbyteriumba visszatérése ujra felháboritja az egyház nehezen helyreállitott békéjét, sőt sajnálatos tettlegességekre vezethet, épen azért kijelentik, hogy a következményekért nem vállalnak felelősséget. Presbyteriumot higgadságra s tisztéhez méltó, komoly magaviseletre s az egyháztagok ily irányu vezetésére intettük, egyszersmind tudomásukra hoztuk, hogy az e. m. itéletet joguk van megfellebbezni az e. ker. bírósághoz. Jelentem, hogy a fellebbezés megtörtént s az e. ker. bírósága annak helyet adva, e. m. bíróságunk itéletét megváltoztatta és Fenesi Mihály és István fellebbezését elutasitotta. A vallást és éneket, Kecskeméthy Kálmán lelkész tanitotta jó eredménnyel.

Körözsjánosfalván figyelmeztettük a presbyteriumot a 18—1928 sz. e. m. határozat végrehajtására, mely szerint az egyházfenntartási alapnak harangbeszerzésre elköltött részét 3 év alatt helyrepótolni kötelesek. Presbyterium ugy nyilatkozik, hogy-ha az egyház érdeke ugy kivánja, — az elköltött tőkerészt készséggel visszapótolják, addig is az egyház nélkülözhető jövedelmét a megcsonkult alap gyarapitására fogják forditani, azonban a 3 év alatti visszatérités kötelezettségét kérik feloldani. Vallást és éneket Tóth Lajos előkönyörgő tanitó tanitotta kiváló eredménnyel.

Belényesujlakon a Sipos Ida iskolája haladásról tesz bizonyságot, ellenben a Masztiss János iskolája absolut eredménytelenséget mutat.

Magyarcsékén az elaggott, beteges lelkész ereje végső megteszitésével tesz eleget lelkészi s vallástanitói tisztének.

Borosjenőn a k's gitő segédlelkész tévedése folytán nem tarthattak presbyteri gyülést s a látogatást végző tanácsbiró csak magán uton érintkezett egy pár presbyterrel. A kis, uj életre kelő gyülekezet áldozatokkal és buzgósággal viseli nehéz terheit. Mint utóbb történt tényt jelentem, hogy püspök ur Liszkay Kálmán személyében rendes segédlelkészt küldött e fontos missiói helyre s ennek már eddigi jelentése is, — mely szerint Bélben templomépités céljára telket kértek és kaptak ajándékba a községtől, hogy Selinden még nem tudtak ugyan e célra telket kapni, de már tekintélyes összeget gyüjtöttek templomépitésre s a közmunka és anyagbeszerzés tekintetében folytatott megbeszélések is jó eredménnyel

biztatnak, — hogy Borosjenőben a török mecsetnek az egyház nevére átirása rövid időn belül remélhető, — hogy szórványait már 2 hó alatt csaknem teljesen bejárta, -- a legjobb reménnyel biztat további müködése iránt.

Csermőn az elaggott, beteges lelkész helyett Ajtay Gábor segédlelkész végezi a lelkészi és vallástanitói tisztet ; sajnos a vallás és énektanitásra az elemi iskola igazgatósága csak heti 1 órát engedélyezett. Egyházlátogató utasitotta segédlelkészt, hogy a jövő iskolai év elején e célra heti 2 órának a tanrendbe felvételét kérje s ha az megtagadtatnék, tegyen jelentést az esperesi hivatalnak.

Pankotán a tanitási eredmény megfelelő. Presbyterium lelkésszel az élén buzgón munkálkodik a gyülekezeti hitélet fejlesztésén s az anyagiak megszerzésén.

Aradon az iskolák államiak. A vallástanitást Patay Lajos segédlelkész és Hirsch József kántor végzik mindketten jó eredménynyel. A vasárnapi iskola vezetésében fenti vallástanitókon kivül Ajtay Béláné urnő is dicséretreméltó buzgalommal vesz részt. — Emlitésre méltó tény, hogy Jeney László az aradi egyház uj gondnoka egy 2400 L. értékü keresztelési anyakönyvet ajándékozott az egyháznak.

Borossebesen a felekezeti iskolát még mindig nem tudták megnyitni. Növendékeink az állami iskolába járnak s a vallást Szabó József lelkész tanitotta kiváló eredménnyel ; az éneket, — mivel külön énekóra nem állott rendelkezésre, — csak a vasárnapi iskolában tanitotta Málnássy Ferdinánd kántor megfelelő eredménynyel. Lelkész 20 köböl buza és 20 köböl tengeri fizetéshátralékát — mivel az iskola és tanitói lak javitása sokba került, — ez évben nem tudja az egyház kifizetni. Presbyterium ugy határozott, hogy részletekben fogja azt kiegyenliteni.

Szentleányfalván a vallást és éneket Nánássy Dániel lelkész tanitja kiváló eredménnyel. A lelkészlakon a legnagyobb javitások megtörténtek, fokozatos javitásra igéretet tett a presbyterium.

Gyorok anyagi erejének fogyatékossága miatt nem tudta az elmult iskolai évben betölteni a tanitói állást, sőt mivel a mult évben a jég, ez évben a fagy és jég elpusztitotta csaknem minden termésüket, ez évben sincs kilátás arra, hogy tanitót tudjanak választani. Püspök ur igérte az egyházkerület támogatását, de még ezzel sincs biztositva a tanitói állás betöltése. Az elmult iskolai évben V. Wesmás Károly lelkész tanitott az iskolában s minden tárgyból szép eredményt mutatott fel.

Ant felekezeti iskolájában csak fiuk tanulnak, a leányok községi iskolából államivá lett iskolába járnak s bár nincs köztük egy román sem, sőt a faluban sem román nyelvü család, minden tárgyat románul kell tanulniok, ugy hogy a ref. leányok ma már irni, olvasni sem tudnak anyanyelvükön és még a felsőbb osztályuak is dictandó tanulják a vallást ; énekelni pedig nem tudnak. Vasárnapi iskola nincs. Ugy ezen, mint más hiányaik orvoslását az uj lelkésztől remélik.

Mezőbajjon Nagyné Kiss Julianna tanitotta az I—II osztályt kitünő eredménnyel, a III—VII osztályu iskolában, melyet Madarasi Károly vezet, csak a III—IV osztály volt fenn ; tanitási eredmény megfelelő az énektanitás kivételével, mely kivánnivalót hagy fenn. A tanitói lakás ujjáépitésére elkötelező e. m. határozat végrehajtására — melyre eddig semmi előkészületet nem tettek — egyházlátogatóság figyelmeztette a presbyteriumot. Az egyházi értékek a gondnok lakásán voltak s ezért nem vizsgálhatta meg a küldöttség.

Erdőgyaraknak 2 iskolája van. Az I—II osztályt Király László vezette megfelelő eredménnyel. A III—IV osztály tanitója Csősz Lajos katonai szolgálatát teljesitette. Helyettes gyanánt Románszky Mária tanitotta megfelelő eredménnyel. A csegődi állami iskolában a vallást és éneket Bugyi János lelkész tanitotta kiváló eredménnyel. Presbyteriumot templomlátogatás és urvacsorázás tekintetében példaadásra buzditotta a küldöttség.

Árpádon az I—II osztály tanitója Kálnoky István, ki az állami iskolában is tanitotta a vallást és éneket mindenütt megfelelő eredménnyel. A III—VI osztályt Koós János vezette kitünő eredménnyel.

Feketetóton a vallást és éneket Nagy Dániel lelkész tanitotta megfelelő eredménnyel. Presbyterium jelentése szerint enyhült a nehéz helyzet. Az egyházi épületek biztositási összegét 2 év előtt emelték 40.000 L-ről 71.000 L-re, szerintük ez a teljes értéknek megfelel. Óhajtandó volna, hogy az állami iskolába járó, teljesen románul tanuló növendékek megtanuljanak magyarul irni, olvasni.

Tenkén 3 iskola van. Az I és III osztályt Báthory Julia vezette kiváló eredménnyel, II és IV osztályt Téby Béla, az V—VII osztályt Vass Lajos vezette, mindketten megfelelő eredménnyel. A vasárnapi iskolát segédlelkész a 3 tanitóval vezeti.

Gyantán állami iskolák vannak. A vallást és éneket Ardai Aladár lelkész tanitotta kiváló eredménnyel. Az iskolai épületek az egyházéi, azonban onnan teljesen ki vannak tiltva, még presbyteri

gyülést sem tarthatnak benne. A vallástanitó kántor nemrég távozott el ; most megpróbálják érvényesiteni az iskola-átadási szerződés azon pontját, hogy az egyik tanitói állomás református tanitóval töltessék be.

Kisházán — mely Gyanta filiája, — állami iskola van. Előkönyörgő tanitója, Várkonyi Imre, kit nem talált honn a látogatóság ; kint volt a mezőn, mert néhány hold földjéből csak ugy tud megélni, ha maga is dolgozik. Néhány presbytert, a gondnokot, sőt az iskolás gyermekek közül is 8-at sikerült összehozni. A gyermekeken látszik, hogy tanitó foglalkozott velük, de magyarul irni, olvasni nem tudnak, sőt egy kis ref. fiu még beszélni sem tud magyarul. A presbyterek panaszolják, hogy előkönyörgő a hivekkel szemben türelmetlen, durva. Templomuk rendben van, a tornyot most fedték be bádoggal. A tanitói lakás melléképületei rozogák.

Tenkeszéplakon, — mely szintén Gyanta fiókegyháza, — szomoru állapotokat talált a küldöttség. Az egyháznak volt 28 hold földje, ebből 12 lelkészi, 12 tanitói ; mind kisajátitotta az állam, mert az agrárbizottság nem talált 100 lelket csak 98-at, iskolai épületét, melyben tanitói lakás és tanterem volt, (utóbbi szolgált imaházul,) elrekvirálta s bár ma egyiket sem használja, még se adja vissza ; a tanitói kertet az állami tanitó használja ; árverésen a legtöbbet igért érte, hogy elüsse a többi árverező kezéről s most csak nehány leut akar fizetni érte, mert „ennyit rendel a törvény". A tanitói lakás ronda, külső ablakait ellopták. Presbyterium utasitandó, hogy-ha nem tudja bérbe adni, — tegyen bele egy szegény egyháztagot, aki legalább tisztán tartsa és a lopástól megóvja. A kisajátitás és elrekvirálás pontos adataival, mint sérelem felterjesztendő püspök urhoz. Óhajtandó volna missiói segéllyel legalább egy nőt, mint vallástanitót beállitani.

Feketegyarmat temloma kopott, benne van elhelyezve a gabonamagtár is. Környéke krumplival bevetve. Két iskolája van, az egyik uj és jó karban ; a másik ósdi felszerelésü és renoválandó. Tanitási eredmény mindkét iskolában megfelelő. Az alapok kimutatása és a kötvények értéke nem fedi egymást. Vasárnapi iskola nincs.

Nagyerénd temploma csinos, környéke virágos. Lelkészlak és iskolák renoválandók. 3 iskolája van. Puskás Irma iskolája türhető ; Juhász Lajosé jobb, tanitványai értelmesen felelnek, sőt összhangban is énekelnek ; a Csősz Ferenc iskolája bágyadt, nem fordit

elég gondot az iskolára. Egy osztály — ezuttal a II-ik állami iskola, melyet Csőszné Gajzágó Irma vezet; ő tanitotta a vallást és éneket is kitünő eredménnyel. Vasárnapi iskola nincs.

Tamáshida temploma, tanitói lakása renoválandó. Jelentés szerint tervbe van véve, egy magtár-épitéssel együtt. Iskoláját Kiss Ferenc vezeti kitünő eredménnyel. Vasárnapi iskola nincs.

Bélzerénd iskolája — melyet Juhász László vezet — jó közepes, tanitó több gyakorlattal jó tanitó lesz. Óhajtandó volna, hogy csinos, modern temploma be legyen keritve. Vasárnapi iskola nincs.

Vadászon e. m. közgyülésnek a templom-renoválására vonatkozó határozatát végrehajtották, palával fedték be a temlomot — lelkész későbbi jelentése szerint — 118000 L. költséggel A gyülekezet asszonyai 10000 L. értékü, bársony teritőt ajándékoztak az Ur asztalára, Vass Jenő lelkész egy keményfából készült urasztalát ajándékozott az egyháznak. A templomot az arad-ágyai lelkészi kör közremüködése mellett szept. 9-én szép ünnepéllyel avatták fel. Lelkészlak, iskolák jó karban vannak. Két iskolája van, melyekben a tanitási eredmény jó. Presbyteriumból csak a 2 gondnok jelent meg.

Ágya 2 iskolája elhanyagolt külsejü, udvarát, tanitói kertjét ellepte a dudva. A tanitás is hasonló. Nagy Péter iskolájában a számtan tanitás gyenge, Szabó Dánielében pedig egyáltalán gyarló az eredmény.

Szinte az Ágya filiája. Maroknyi népe nem képes, mint hajdan, telekezeti iskolát tartani fenn. A gyermekek az állami iskolába járnak, azonban a fiatal lelkü öreg óvónő, Soós Jánosné az iskolás növendékeket vallásra és énekre oktatja, a kisebbeket óvodaszerüen imára, énekre, szavalatra, játékokra tanitja a felnőtteknek pedig imákat, bibliát olvas, szóval teljesen pótolja az eltávozott tanitó és előkönyörgő helyét. S mindezt a száraz mindennapi kenyérért, minél többet Szinte parányi népe nem tud juttatni. Méltó a segitésre. !

A mult e. m. közgyülés óta a halálozás által megüresedett feketegyarmati lelkészi állásra Bokor Sándor belényesi lelkész, az anti lelkészi állásra Balogh Mátyás nagyzeréndi lelkész választatott meg, mindegyik meghivás utján. Megerősitésük iránt külön szám alatt kérek határozni. A belényesi és nagyzeréndi lelkészi állások betöltése folyamatban van.

A tanév bezárta óta tanitói állásukról lemondtak Málnássy Ferdinand és neje Kiss Ilona borossebesi kántor és tanitónő, Kovács

Irén k. tárkányi tanitónő és Karikó Jenő pankotai tanitó. Állásaik betöltéséről a mai napig nem kaptam jelentést.

Uj — 11-ik tanerőt — egyelőre helyettest — kiván beállitani Nagyszalonta.

Tóth Lajos körösjánosfalvai állami tanitó, — ki az ottani fiók-egyház előkönyörgője volt, — nyugdijaztatott, helyére Kerékgyártó Mihály neveztetett ki állami tanitónak; előkönyörgővé megválasztatása folyamatban van.

Nem volna teljes jelentésem, ha meg nem emlékezném azon egyházlátogatásokról, melyeket főtiszteletü püspök ur egyházmegyénk területén kiséretemben végezett. Jelentem azért, hogy jun. 12-én d. e. a gyoroki d. u. a világosi fiók és pankotai, jun. 13-án d. e. a borosjenői, d. u. a borossebesi, (jun. 14-én a Menyházát tekintettük meg) jun. 15-én a cserméi, jun. 16-án a szentleányfalvai és jun. 17-én az aradi egyházakat látogatta meg a püspök ur, kit mindenütt ünnepi disszel és lelkesedéssel fogadtak a gyülekezetek, tisztelgéssel a más fetekezetek és világi hatóságok képviselői. Hiszem, hogy mindenütt maradandó emlékeket hagyott a püspöki látogatás s nyomában megujhodás, gyümölcstermés várható az egyházak életében.

Jelentésem teljessége végett említést kell tennem a II-ik egyházkerületi belmissiói konferenciákról, melyeket egyházkerületünk Nagyszalontán szeptember 13-16 napjain rendezett. Annyira ismeretes e konferenciák lefolyása, hogy azoknak részletes ismertetését bátran mellőzhetem, csak jegyzőkönyvünkben megörökités végett legyen szabad jeleznem, hogy szept. 14 és 15-én a lelkészek konferenciája 7 előadással, szept. 14-én d. u. a tanitók konferenciája 2 előadással, szept. 15-én a papnék és a nők konferenciája tartatott meg. A konferenciákat mindennap a templomban tartott áhitatok vezették be és rekesztették be. Szept 15-én este iró és költő papjaink, nagyszalontai mükedvelők és a nagyszalontai iparos dalárda közremüködésével irodalmi estély volt. Szept. 16-án vasárnap d. e. istentisztelet urvacsoraosztással, d. u. presbyteri konferencia volt 2 előadással. Ugyanaznap d. u. 5 órakor a templomban vallásos ünnepély rekesztette be a konferenciákat, melyek sok-sok áldást hoztak nemcsak a konferenciát fogadó és ellátó nagyszalontai egyháznak, hanem a közelből és távolból összesereglett résztvevők utján egyházkerületünk számos egyházának is.

Kiváló tiszteletem kifejezésével vagyok

Tinca—Tenke, 1928 október 1.

Kassay Béla
esperes.